

1.1.4. Реформування Портової ремісничої школи. “Устав... “ та “Положение...” 1880 року

22 травня 1880 року Государ Імператор затвердив “Штат Портової Ремісничої Школи в місті Миколаєві”. 2 липня 1880 року Адміралтейською Радою було затверджено “Статут Портової Ремісничої Школи в місті Миколаєві” та “Положення про Портову Ремісничу Школу в місті Миколаєві”.

Портова школа за новим уставом складалася з підготовчого та спеціального відділень, у кожному з них було по два класи, весь термін навчання – чотири роки. До школи приймали фізично здорових юнаків, які вміли читати і писати російською мовою. Всього у школі навчалось 200 учнів, їх батьки давали адміністрації підписку про виплату ними витрат на навчання в тому випадку, якщо у них з’явиться бажання забрати учня зі школи до закінчення терміну навчання. Крім практичних навичок, яких учнів навчали з першого року навчання, у школі викладалися предмети:

1. Закон Божий.
2. Російська мова і церковнослов’янське читання з перекладом на російську мову.
3. Арифметика.
4. Геометрія.
5. Чистописання.
6. Креслення і малювання.
7. Вивчення дисциплін, які необхідні в кораблебудуванні.

Учні молодших класів вивчали теорію три дні на тиждень по 6 годин у день, інші дні відводилися для занять у майстернях по 7 годин у день. Учні старших класів вивчали теорію лекційними методами по 8 годин у день, а у дні практичних занять вони працювали повний робочий день у Адміралтейських майстернях нарівні з майстровими.

АНТОНОВ Петро Леонтійович (1859, м. Миколаїв, – 1916), революціонер-народник. З родини службовця флотського напівекіпажу. У семирічному віці вже працював. Навчався спочатку у приватній школі, потім у Адміралтейській ремісничій. Після її закінчення працював ковалем. Тяжкі умови життя і праці вплинули на прилучення Антонова до народницького руху. При особистому знайомстві з народниками Антонов запропонував себе для виконання бойових задач, але його берегли як умілого пропагандиста.

У 1882 р. Антонов стає членом Південноруської бойової дружини. У 1885 р. при обшуку на його квартирі в м. Харкові були знайдені бомби, і Антонова заарештували. Після дворічного попереднього вироку у Петропавлівській фортеці, де він утримувався закованим у ланцюги, у 1887 р. суд присуджує його до страти, замінені згодом безстроковими каторжними роботами. Протягом більш ніж 18 років Антонов відбував покарання в Шліссельбурзькій фортеці. Після звільнення у 1905 році проживав у Миколаєві.

Учні четвертого класу самостійно працювали на виробництві під керівництвом вказівників – здібних і розсудливих учнів – і в залежності від кваліфікації, що встановлювала-

ся періодичними випробуваннями, одержували заробітну платню від 30 до 50 коп. у день. Всіх учнів школи при необхідності безкоштовно лікували у морському шпиталі і лише з заробітку старшокласників щомісячно утримували по 22,5 коп., як у майстрових, на утримання шпиталю.

Щоб учні мали можливість ознайомитися з різними видами робіт, в навчальну майстерню школи приймалися казенні та приватні замовлення.

Викладачами в Ремісничій портовій школі були офіцери Адміралтейства. У школі підтримувалася висока дисципліна, близька до військової, що зумовлювалось казенним розпорядком. На заняття, на роботу, до їдальні учні ходили строем, хором співали молитви до і після занять, у неділю та у святкові дні організовано відвідували церковну службу.

Заведений у Портовій школі порядок, висока дисципліна, широка теоретична програма і проведення практичних занять на робочих місцях сприяли тому, що з її вихованців виходили суднобудівники високої кваліфікації.

Коли після закінчення школи вони приходили на верф, вони не відчували себе новачками, а одразу включалися в роботу і виконували її кваліфіковано. З випускників Портової школи відбирали креслярів, розмітників, верстатників з обробки складних деталей.

Утверждень Адмиралтействъ–Совѣтомъ по журналу 2 Юля 1880 года
№ 3749 ст. 31445.

УСТАВЪ

ПОРТОВОЙ РЕМЕСЛЕННОЙ ШКОЛЫ В ГОРОДЪ НИКОЛАЕВЪ.

ОТДѢЛЬ I.

Учебное устройство и приемъ учениковъ въ школу.

I) Учебное устройство.

1.

Портовая ремесленная школа въ Николаевѣ, имѣющая цѣлю обезпеченіе адміралтейства искусными мастеровыми, состоитъ изъ двухъ отдѣловъ: пригготовительнаго и спеціальнаго.

2.

При пригготовительномъ отдѣлѣ школы состоитъ учебная мастерская.

3.

Обученіе въ школѣ продолжается четыре года, при чемъ, въ теченіи первыхъ двухъ лѣтъ, оно производится собственно въ школѣ, въ пригготовительномъ отдѣлѣ, состоящемъ изъ двухъ классовъ, а въ теченіи послѣднихъ двухъ лѣтъ – въ адміралтействѣ, въ спеціальномъ отдѣлѣ, состоящемъ также изъ двухъ классовъ.

4.

Число учениковъ въ школѣ простирается до двухсотъ человекъ; ежегодный пріемъ производится въ мѣрѣ открывающихся вакансій.

5.

Инспектированіе школы производится по распоряженію Управляющаго Морскимъ Министерствомъ.

6.

Сумма, ассигнуемая на содержаніе школы, опредѣляется штатомъ.

II) Пріемъ учениковъ въ школу.

7.

Пріемъ учениковъ въ школу для пополненія комплекта производится одинъ разъ въ годъ, въ продолженіи іюня и іюля мѣсяцевъ, при чемъ ученики, преимущественно изъ школъ грамотности города Николаева, умѣющіе читать и писать по-русски, поступаютъ въ младшій пригготовительный классъ школы, по удостое-нію Педагогическаго Совѣта.

8.

Родители или опекуны мальчиковъ, поступающихъ въ школу, даютъ подписки въ согласіи ихъ на то, чтобы ученики обязательно пробыли въ школѣ четыре года, и чтобы по окончаніи обученія они обязаны были, въ теченіи слѣдующихъ шести лѣтъ, работать, за полученное отъ казны образованіе, въ мастерскихъ адмиралтейства за поденную или мѣсячную плату, наравнѣ съ вольнонаемными мастера-выми, нанимаемыми для такихъ же работъ въ адмиралтействѣ.

9.

Если по непредвидѣннымъ обстоятельствамъ родители или опекуны пожела-ютъ взять ученика изъ школы, то они обязаны уплатить стоимость его содержанія за проведенное въ школѣ время. Кромѣ того, ученики пригготовительнаго отдѣла ремесленной школы могутъ быть, по усмотрѣнію Начальства, исключаемы изъ оной какъ по болѣзни, такъ и за лѣность, неспособность и другіе поступки.

ОТДѢЛЪ II.

Обученіе, переводъ изъ класса въ классъ, поощренія и взысканія.

I) Обученіе.

10.

Въ двухъ классахъ пригготовительнаго отдѣла преподаются слѣдующіе пред-меты: законъ Божій, русскій языкъ и церковнославянское чтеніе съ переводомъ на русскій языкъ, ариѳметика, геометрія, чистописаніе, черченіе и рисованіе. Кромѣ

того, въ учебной мастерской ученики обучаются ремесламъ: столярному, токарному, слесарному и кузнечному.

11.

Въ двухъ классахъ спеціального отдѣла преподаются тѣ же предметы, какъ и въ приготовительномъ отдѣлѣ, и сверхъ того “объясненіе матеріаловъ, употребляемыхъ въ кораблестроеніи”. Практическія занятія спеціального отдѣла производятся въ адмиралтействѣ, при чемъ младшій классъ занимается подъ руководствомъ опытныхъ мастеровыхъ, а старшій классъ работаетъ самостоятельно подъ наблюденіемъ указателей.

12.

Предметы преподаванія и ихъ программы въ главныхъ основаніяхъ утверждаются Попечителемъ школы, частныя же подробности программъ измѣняются Педагогическимъ Совѣтомъ школы.

13.

Занятія учениковъ школы производятся въ слѣдующемъ порядкѣ: а) ученики приготовительнаго отдѣла занимаются: теоретически въ классахъ три дня въ неделю, по 6 часовъ въ день, а практически – въ учебной мастерской, также три дня въ неделю, по семи часовъ въ день; б) ученики спеціального отдѣла занимаются: теоретически въ классахъ, при преподаваніи исключительно изустномъ, безъ задаванія уроковъ на домъ, по 8-ми часовъ въ день, а практически сообразно распредѣленію рабочихъ часовъ въ Адмиралтействѣ вообще для всѣхъ мастеровыхъ. Тѣ и другія занятія продолжаются въ каждомъ классѣ спеціального отдѣла непрерывно цѣлую недѣлю, но чередуются между собою въ такомъ порядкѣ, что когда одинъ классъ занимается теоретически, другой въ этотъ день работаетъ въ мастерскихъ, и на оборотъ.

14.

Въ учебную мастерскую школы, въ которой работаетъ приготовительный отдѣлъ, принимаются казенные и частные заказы, для ознакомленія учениковъ съ разнообразными работами.

15.

При работахъ спеціального отдѣла въ мастерскихъ адмиралтейства, завѣдывающіе мастерскими обязаны слѣдить за успѣхами и совершенствованіемъ учениковъ въ мастерскихъ, направляя ихъ занятія, сообразно способностямъ каждаго ученика.

II) Переводъ изъ класса въ классъ.

16.

Ученики школы переводятся изъ класса въ классъ, а также изъ приготовительнаго отдѣла въ спеціальнй по экзаменамъ, производимымъ особою комисіею,

назначаемою Попечителемъ, изъ офицеровъ Морскаго вѣдомства и по удостое-
нію Педагогическаго Совѣта. Ученики, неудостоенные перевода, остаются въ
тѣхъ же классахъ еще на одинъ годъ; въ случаѣ же невыдержанія вновь экзамена
ученики приготовительнаго отдѣла исключаются изъ школы, при чемъ лишаются
льготъ, предоставленныхъ ст. 56 пунктомъ 4 Устава о воинской повинности, а
ученики спеціальнаго отдѣла переводятся въ мастеровые низшаго оклада безъ
лишенія льготныхъ правъ, предоставленныхъ вышесказаннымъ уставомъ о воин-
ской повинности и съ обязательствомъ работать въ Адмиралтействѣ въ продол-
женіи 6-ти лѣтъ.

17.

Если при переводѣ учениковъ изъ приготовительнаго отдѣла въ спеціальный,
въ этомъ послѣднемъ не будутъ замѣщены всѣ имѣющіяся вакансіи, то, для попо-
лненія комплекта, въ младшій классъ спеціальнаго отдѣла могутъ быть принима-
емы, съ разрѣшенія Попечителя, молодые люди, не бывшіе вовсе въ приготовите-
льномъ отдѣлѣ школы, но выдержавшіе удовлетворительно экзаменъ по про-
граммѣ приготовительнаго отдѣла. На учениковъ этихъ распространяются тѣ же
права и обязанности, какъ и на прочихъ учениковъ.

III) Поощренія.

18.

Ученики спеціальнаго отдѣла за работы въ Адмиралтействѣ получаютъ за
каждый рабочій день поденную плату: ученики младшаго класса по 20 коп., а
старшаго по 30 коп. (ст. 12 Положенія о школь).

19.

Поденная плата, положенная ученикамъ спеціальнаго отдѣла, можетъ быть
увеличена для младшаго класса до 40 коп., а для старшаго до 50 коп. Увеличеніе
это производится не иначе, какъ по экзамену, въ присутствіи капитана надъ Ни-
колаевскимъ портомъ и мѣстнаго инспектора кораблестроительныхъ работъ, при
чемъ наблюдается, чтобы единовременное увеличеніе платы не превышало 5
коп. въ день, съ промежуткомъ между прибавками не менѣе двухъ мѣсяцевъ.

20.

Вырученныя за работы по принятымъ, согласно 14 ст. сего Устава, казеннымъ
и частнымъ заказамъ деньги, за исключеніемъ изъ нихъ суммы употребленной на
покупку матеріаловъ, выдаются ученикамъ на руки, въ размѣрѣ 75%, а 25% удер-
живаются на ремонтъ инструментовъ.

21.

Ученики спеціальнаго отдѣла получаютъ поденную плату и въ дни классныхъ
занятій, а также за первые три дня нахождения въ госпиталѣ по болѣзни.

Примѣчаніе. Больнымъ признается ученикъ, поступившій на излеченіе въ Морской госпиталь, а находящійся на излеченіи у себя на дому поденной платы не получаетъ.

22.

Заболѣвшіе ученики школы пользуются въ Морскомъ госпиталѣ бесплатно, для чего съ cadaго изъ учениковъ спеціального отдѣла удерживается ежемѣсячно по 22½ коп. на госпиталь, наравнѣ съ мастеровыми, состоящими въ кадрѣ постоянныхъ мастеровыхъ и рабочихъ Николаевского порта.

IV) Взысканія.

23.

а) Ученики спеціального отдѣла, не явившіеся въ адмиралтейство по болѣзни, обязаны представить о томъ удостовѣреніе, а имѣющіе надобность по другимъ домашнимъ причинамъ въ отпускъ обязаны просить увольненія въ классъ у завѣдывающаго классомъ, а въ мастерскихъ у мастеровъ, и за дни неявки поденной платы не получаютъ.

б) Ученики спеціального отдѣла, не явившіеся въ адмиралтейство безъ уважительныхъ на то причинъ, подвергаются, сверхъ того, штрафу въ размѣрѣ поденной платы.

в) На учениковъ спеціального отдѣла, не явившихся въ адмиралтейство къ разводу рабочихъ, т. е. къ третьему звонку, налагается штрафъ въ размѣрѣ 5 к.

24.

При невозможности произвести вычетъ, а также въ случаѣ необходимости примѣненія другаго рода взысканій ученики, въ дни занятій въ классахъ, въ свободное отъ классныхъ занятій время, назначаются въ адмиралтействѣ, на болѣе или менѣе продолжительное время, для исполненія черныхъ работъ, какъ-то: очистки мастерскихъ, дворовъ и т.п. Тому же взысканію подвергаются ученики за лѣность и нерадѣніе въ классахъ и на работахъ въ мастерскихъ адмиралтейства, а равно и дурное поведеніе. Они могутъ быть также за маловажные проступки арестовываемы въ карцерѣ не долѣ сутокъ, по усмотрѣнію и распоряженію инспектора кораблестроительныхъ работъ; если же признается полезнымъ подвергнуть провинившагося болѣе продолжительному аресту, не превышающему однакоже ни въ какомъ случаѣ 3-хъ сутокъ, то наложеніе такого взысканія зависитъ отъ Педагогическаго Совѣта.

25.

За болѣе важныя проступки или за неоднократное повтореніе однихъ и тѣхъ же проступковъ поденная плата ученику можетъ быть уменьшена, по усмотрѣнію Педагогическаго Совѣта, до 20 коп., а въ крайнемъ случаѣ и до 10 коп.

26.

Всѣ взыскаія вносятся въ штрафные журналы, коихъ форма и подробности опредѣляются Совѣтомъ школы.

ОТДѢЛЬ III.

Выпускъ учениковъ изъ школы.

27.

Назначеніе времени для выпускныхъ экзаменовъ и составъ экзаменной комисиі зависитъ отъ усмотрѣнія Попечителя школы.

28.

Ученики, выдержавшіе удовлетворительно экзамень, выпускаются изъ школы по удостоенію Педагогическаго Совѣта мастеровыми и распредѣляются по мастерствамъ сообразно ихъ способностямъ и познаніямъ.

ОТДѢЛЬ IV.

Обязанности начальствующихъ лицъ и о Педагогическомъ Совѣтѣ школы.

I. Обязанности Начальника школы.

29.

Начальникъ школы наблюдаетъ за обученіемъ и поведеніемъ учениковъ при-готовительнаго отдѣла, а по переходѣ ихъ въ спеціальный отдѣлъ онъ наблюдаетъ за ними лишь въ нравственномъ отношеніи. По хозяйственной части онъ завѣдуетъ обоими отдѣлами. Сверхъ того онъ:

а) избираетъ для приготовительнаго отдѣла преподавателей и назначаетъ имъ вознагражденіе, представляя о семъ на утвержденіе Попечителя школы.

б) удовлетворяетъ жалованьемъ преподавателей, какъ приготовительнаго, такъ и спеціальнаго отдѣловъ.

в) ведетъ списки вообще всѣхъ учениковъ школы и хранитъ ихъ документы и обязательства.

г) доставляетъ по требованіямъ инспектора кораблестроительныхъ работъ учебныя пособія и принадлежности для учениковъ спеціальнаго отдѣла.

30.

Инспекторъ кораблестроительныхъ работъ непосредственно завѣдываетъ классами спеціальнаго отдѣла и наблюдаетъ за обученіемъ учениковъ этого отдѣла, какъ въ классахъ, такъ и въ мастерскихъ адмиралтейства. Сверхъ того онъ:

а) избираетъ для спеціальнаго отдѣла школы преподавателей и назначаетъ имъ вознагражденіе, представляя о семъ на утвержденіе Попечителя школы.

- б) наблюдает за исполнением преподавателями их обязанностей.
- в) налагает на учеников специального отдела взыскания, определенные в статьях 23 и 24 сего Устава, а о более важных проступках представляет Педагогическому Совету.
- г) заботится о снабжении классов специального отдела необходимыми учебными пособиями и классными принадлежностями.

Педагогический Совет.

31.

Совет собирается по назначению председателя.

32.

По всем предположениям, которые не могут быть разрешены на точном основании постановлений, изложенных в Уставе, Совет представляет свои заключения на усмотрение Попечителя школы.

33.

Заседаниям Совета ведутся особые журналы, которые составляются Начальником школы.

Подписали:

Управляющий Канцелярией *Н. Мамантовъ*
и за Дѣлопроизводителя *Вас. Верховской*.

На подлинномъ Собственною ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА рукою
написано: *“Быть по сему”.*

Въ Царскомъ Селѣ
22 Мая 1880 года.

	Число лицъ.	Размѣръ содержанія и другихъ расходовъ, въ рубляхъ ежегодно.
I. По учебной части. Начальникъ школы (изъ морскихъ офицеровъ)	1	800 руб. (Кромѣ жалованья и добавочнаго содержанія по чину).
На вознагражденіе препода- вателямъ и учебныя пособия приготовительнаго отдѣла школы	-	2,000 руб.
На вознагражденіе мастерамъ учебной мастерской	-	1,800 -
На вознагражденіе препода- вателямъ и учебныя пособия спеціального отдѣла школы	-	1,250 -
II. По хозяйственной части. На наемъ писаря и служителя при школѣ	-	750 -
На продовольствіе учениковъ приготовительнаго ея отдѣла	-	1,960 -
Итого		8,560 руб.

ШТАТЬ

ПОРТОВОЙ РЕМЕСЛЕННОЙ ШКОЛЫ ВЪ ГОРОДѢ НИКОЛАЕВѢ.

Примѣчанія:

1) Поденная плата, производимая ученикамъ спеціального отдѣла школы (Полож. ст. 12), относится на суммы, ассигнуемая по смѣтѣ Морскаго Министерства, на наемъ рабочей силы для Николаевского порта.

2) Суммы на ремонтъ, отопленіе и освѣщеніе зданій школы вносятся ежегодно, въ смѣту Морскаго Министерства, въ мѣрѣ дѣйствительной потребности.

Подписаль: Предсѣдатель Государственнаго Совѣта КОНСТАНТИНЪ.

ПОЛОЖЕНИЕ

О ПОРТОВОЙ РЕМЕСЛЕННОЙ ШКОЛѢ ВЪ ГОРОДѢ НИКОЛАЕВѢ.

1.

Портовая Ремесленная школа въ городѣ Николаевѣ имѣеть цѣлю приготовленіе, какъ теоретически, такъ и практически, мастеровыхъ для адмиралтейства по всѣмъ спеціальностямъ портовыхъ работъ.

2.

Школа находится въ вѣдѣніи Морскаго Министерства. Главный Командиръ Черноморскаго флота и портовъ по званію своему есть попечитель школы.

3.

Школа дѣлится на два отдѣла: приготовительный и спеціальный и находится подъ непосредственнымъ управленіемъ Начальника. Завѣдываніе обученіемъ въ спеціальному отдѣлѣ школы ввѣряется инспектору кораблестроительныхъ работъ Николаевскаго порта, подъ наблюденіемъ капитана надъ портомъ.

4.

Начальникъ школы избирается Попечителемъ оной (ст. 2), изъ офицеровъ Морскаго вѣдомства, и утверждается въ должности Генераль-Адмираломъ. Избраніе преподавателей и назначеніе имъ вознагражденія принадлежать: по приготовительному отдѣлу школы – ея начальнику, а по спеціальному отдѣлу – инспектору кораблестроительныхъ работъ Николаевскаго порта, съ утвержденія въ обоихъ случаяхъ попечителя школы. Состоящіе при школѣ писарь и служитель, изъ вольнонаемныхъ людей, опредѣляются начальникомъ ея, которому представляется также назначать размѣръ получаемаго ими содержанія, не выходя изъ опредѣленной для того по штату суммы.

Курсъ ученія въ школѣ продолжается четыре года и раздѣляется на четыре годичныхъ класса.

В школѣ преподаются:

1. Законъ Божій.
2. Русскій языкъ и церковно-славянское чтеніе съ переводомъ на русскій языкъ.
3. Арифметика.
4. Геометрія.
5. Чистописаніе.
6. Черченіе и рисованіе.
7. Объясненіе матеріаловъ, употребляемыхъ въ кораблестроеніи.

Примѣчаніе. Предметы, поименованные въ пунктахъ 1–6 сей (4) статьи, проходятся въ приготовительномъ отдѣлѣ школы въ объемѣ, равномъ курсу двухъ первыхъ классовъ четырехклассныхъ городскихъ училищъ, образованныхъ на основаніи Высочайше утвержденнаго 31–го Мая 1872 года Положенія о сихъ Училищахъ.

5.

Независимо отъ исчисленныхъ въ статьѣ 4 предметовъ, въ составъ учебнаго курса входятъ практическія занятія, производимыя въ устроенной при школѣ мастерской и въ адмиралтействѣ.

9.

Педагогическому совѣту предоставляется:

- 1) распредѣленіе учебныхъ занятій въ обоихъ отдѣлахъ школы;
- 2) распредѣленіе суммы, назначенной штатомъ на учебныя пособия;
- 3) распредѣленіе по мастерскимъ учениковъ, при переводѣ ихъ изъ приготовительнаго отдѣла въ спеціальный;
- 4) наложеніе на учениковъ, въ важнѣйшихъ случаяхъ, опредѣленныхъ уставомъ школы взысканій;
- 5) выдача окончившимъ полный курсъ обученія въ школѣ, а равно перешедшимъ изъ приготовительнаго отдѣла въ спеціальный, надлежащихъ о томъ свидѣтельствъ.

Педагогическій совѣтъ школы состоитъ подъ предсѣдательствомъ капитана надъ портомъ, изъ начальника ея, инспектора кораблестроительныхъ работъ Николаевского порта и всѣхъ преподавателей школы.

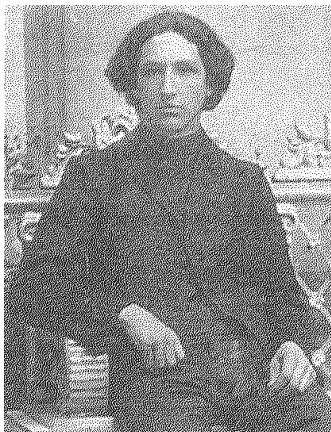
Дѣла въ педагогическомъ совѣтѣ рѣшаются по большинству голосовъ. Начальникъ школы, а также инспекторъ кораблестроительныхъ работъ Николаевского порта, каждый по своей части, въ случаѣ несогласія съ мнѣніемъ большинства членовъ совѣта, имѣютъ право представить дѣло на разрѣшеніе попечителя школы.

11.

Всѣ ученики школы суть приходящіе. Въ нее принимаются молодые люди всѣхъ сословій, въ возрастѣ отъ тринадцати до пятнадцати лѣтъ включительно, знающіе читать и писать по–русски и при томъ признанные по медицинскому освидѣтельствуванію способными къ работамъ. Преимущество при приѣмѣ отдается дѣтямъ лицъ, какъ служащихъ, такъ и состоявшихъ на службѣ въ морскомъ вѣдомствѣ, а также дѣтямъ постоянныхъ рабочихъ адмиралтейства.

12.

Пользуясь бесплатнымъ обученіемъ, ученики обязаны имѣть свою одежду, для которой никакой формы не полагается. Во время обученія въ приготовительномъ

САФРОНОВ Павло Петрович (1884, м. Николаїв, – 1911, там же), революціонер. З родини робітника-казаняра Адміралтейської верфі. Закінчив Портову ремісничу школу. У 1900 р. почав працювати в кузні Адміралтейства. У 1903 р. став членом РСДРП(б). Близько познайомився з революціонерами Чигриним, Шкапіним, Дикіним, Ногіним. У 1904 р. арештований та відправлений до в'язниці. Після звільнення став одним з керівників загального політичного страйку в Николаєві (1905). У цьому ж році керував збройним повстанням у місті. Після поразки революції 1905-1907 рр. працював у Катеринославі і Севастополі, неодноразово заарештовувався, вислався, здійснював утечі. У березні 1911 р. помер у лікарні Николаївської каторжної в'язниці. Одна з вулиць Николаєва названа ім'ям Павла Петровича Сафронова.

отдѣль ученики получаютъ обѣдъ безвозмездно, а въ последующіе два года занятій въ спеціальному отдѣлѣ и работъ въ адміралтействѣ они получаютъ за каждый рабочий день поденную плату въ размѣрѣ, опредѣляемому Адміралтействъ-Совѣтомъ.

14.

Ученики, окончившіе съ успѣхомъ полный курсъ ученія въ школѣ, а также удостоенные перевода изъ приготовительнаго ея отдѣла въ спеціальныи пользуются правами *четвертаго* разряда по отбыванію воинской повинности (уст. воин. повин. изд. 1876 г. ст. 56 п. 4).

Ученики, выдержавшіе удовлетворительно испытаніе въ знаніи полного учебнаго курса школы, а также ученики, оказавшіеся по переходѣ изъ приготовительнаго отдѣла въ спеціальныи неспособными къ окончанію курса сего послѣдняго отдѣла, выпускаются изъ школы въ мастеровые адміралтейства; какъ тѣ, такъ и другіе обязаны за полученное отъ казны образованіе работати въ мастерскихъ адміралтейства шесть лѣтъ за поденную или мѣсячную плату, наравнѣ съ вольнонаемными мастеровыми.

Детальні відомості про Ремісничу школу на порозі ХХ століття дає нам газета “Южанинъ” від 30 жовтня 1899 р.:

“Одним з найстаріших і єдиним у своєму роді професійним і цілком досягаючим своєї мети навчальним закладом у м. Николаєві є Портова реміснича школа...

Школа має на меті: з одного боку, підготувати для Адміралтейства вправних майстрових і укажчиків, технічно і практично навчених спеціальностям, а з іншого боку – прийти на допомогу не тільки нижчому класу службовців у морському відомстві, але й усьому найбіднішому населенню міста і надати можливість отримати дітьми фахову освіту, навчити ремесел і разом з тим при-

вчити їх до практичного життя ремісника, не витрачаючи для цього жодної копійки.

Школа утримується за рахунок морського міністерства. На утримання і наймання викладачів, на продовольство учнів, на навчальні посібники і господарчі витрати відпускається щорічно – 8500 карбованців при готовому казенному приміщенні.

Ця порівняно невелика сума дає можливість навчати у школі від 120 до 150 учнів без усякої оплати за навчання і випускати щорічно від 25 до 30 майстрових по різних цехах...

Попечителем школи є головний командир Чорноморського флоту і портів Чорного моря, а головою педагогічної ради – капітан над Миколаївським портом (*восним при Адміралтействі. – О.Т.*).

Портова реміснична школа має два відділення: підготовче, що складається з двох молодших класів, і спеціальне, що складається також із двох старших класів.

Підготовче відділення школи розміщується зовсім окремо (на розі вул. Нікольської й вул. Садової в будинку морського відомства) і має свої окремі майстерні – ковальську, токарську, слюсарну і столярну. Спеціальне ж відділення міститься в самому адміралтействі, причому учні розподіляються вже по різних портових майстернях.

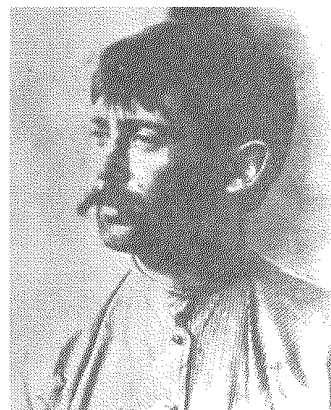
Заняття у підготовчому відділенні тривають 6 годин на день. Від 8 годин ранку і до 4 годин пополудні при двох малих перервах і одній великій – 1 година для обіду.

Предмети класних занять наступні:

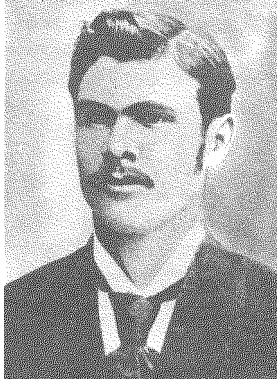
- Закон Божий і слов'янське читання – по 2 уроки;
- геометрія – 3 уроки;
- арифметика – 3 уроки;
- російська мова – 6 уроків;
- малювання, креслення і краснопис – по 3 уроки.

Викладається також військова гімнастика, що полегшує учням службу при відбуванні військової повинності.

Учні поділяються на дві групи і чергуються так: одна група в класі, а інша – у майстернях на практичних заняттях; міняються групи своїми заняттями через день; у

ДИКІН Дмитро Федорович (1882, м. Миколаїв, – 1930), революціонер. З родини потомственого робітника-суднобудівника. Закінчив Портову ремісничу школу, прийшов працювати в Миколаївське Адміралтейство (нині завод ім. 61 комунара). Брав активну участь у революційному русі, був заарештований. Після звільнення знаходився під особливим наглядом поліції, але революційну діяльність не припиняв. У його квартирі збирався комітет РСДРП. У 1905 р. Дикін – один з організаторів політичного страйку; арештований, висланий в Архангельську губернію. Після повернення працював на заводі “Наваль” (нині ЧСЗ), був обраний старостою, представляв інтереси робітників у переговорах з адміністрацією. У 1916 р. – один з керівників антивоєнного страйку, знову арештований. У період австро-німецької окупації і влади білогвардійців вів проти них підпільну роботу. Після встановлення Радянської влади й об'єднання декількох заводів міста в одну структуру (з єдиним заводоуправлінням) став членом Центрального правління заводів, пізніше – керівником заводів “Ремсуд” і “Темвод”.

ЧИГРИН Іван Андрійович (1879, м.Миколаїв, – 1919), революціонер. Підлітком пішов у ремісничу школу при Адміралтействі. Після школи працював нагрівальником, пізніше перейшов на завод «Наваль» (нині ЧСЗ). Там почав знайомитися з марксистською літературою й у 1903 р. став членом РСДРП. У цьому ж році він разом з Г.М.Шкапіним організував і очолював політичний страйк робітників Миколаєва. Поліція заарештувала Чигрина і вислала до м.Ломжа (нині територія Польщі), де він був ув'язнений в одну з камер. У 1905 р. повернувся до Миколаєва і включився у революційну роботу. Знову заарештований. Цього разу його вислали в Архангельську губернію. Утеча, знову арешт – і таке чергування революційної роботи, арештів, вислань, тюремного ув'язнення аж до Лютневої революції 1917 року. Повернувшись до Миколаєва, він згуртував робочих міста, створив самостійну більшовицьку організацію, що оформилася у серпні 1917 року. Чигрин брав участь у роботі 2-го з'їзду КП(б)У, обирався членом ВУЦВК, багато зробив для встановлення Радянської влади в Миколаєві. У період австро-німецької окупації він залишався в місті, очолював народне повстання проти окупантів. У період денікінського наступу він, разом з військами 58-ї стрілецької дивізії, пішов з Миколаєва. У містечку Бирзуле (нині м.Котовськ) він і інші партійні і військові працівники одержали завдання – залишитися в тилу для організації партизанської боротьби. При виконанні завдання Чигрин загинув. У Миколаєві його ім'ям названа вулиця, де йому встановлений пам'ятник

такий спосіб кожний учень проводить один день у класі, а інший день – у майстернях.

У спеціальному відділенні заняття починаються о 7 годині ранку також при двох малих перервах і одній великій для обіду. Викладаються наступні предмети:

- Закон Божий – 1 урок;
- російська мова – 3 уроки;
- арифметика, геометрія, малювання, краснопис – по 1 уроку;
- пояснення матеріалів – 1 урок.

Заняття у спеціальному відділенні (класах) розподіляються окремо – тобто одна група протягом тижня займається безпосередньо в класі, а інша – в майстернях, і навпаки.

Повний курс навчання при двох підготовчих і двох спеціальних класах – чотирирічний.

У Портову ремісничу школу приймаються діти християн усіх станів віком від 13 до 15 років, що вміють читати і писати російською, переважно ті, що закінчили курс школи грамотності і задовільно витримали вступний іспит і визнані, після медичного огляду, здатними працювати і цілком придатними для відбування військової повинності у флоті.

Загальний день для учнів перед початком навчального року – у серпні місяці.

До прохання про вступ до училища, поданого на простому папері на ім'я начальника школи, повинні надсилатися свідоцтва метричні, про вік і звання...

Портова реміснича школа за час свого 37-літнього існування принесла багато користі як місцевому населенню, так і Адміралтейству, випускаючи щорічно значний контингент грамотних і цілком підготовлених майстрів.

У 1896 році майстерні школи при підготовчому відділенні були розширені й обладнані різними верстатами, відпущеними адміралтейством і придбаними на кошти школи, а ручні і ножні двигуни були замінені механічним двигуном – керосино-моторним достатньої сили.

Школа вже мала можливість ознайомити публіку з виробами своїх майстерень, беручи участь на двох остан-

ніх – ремісничій і ремісничо-технічній – виставках у Миколаєві, і була нагороджена двома призовими медалями.

У Портовій ремісничій школі в даний час виховується 143 учні, з них 83 – на підготовчому відділенні і 60 – у початковому. Першим завідує відставний інженер-механік М.П. Андрієвський, а другим – портовий корабельний інженер, старший суднобудівник М.В. Михайлов.

Однак умови роботи і розрахунки з портовими майстровими, що змінилися в останній час, а також чутки про те, що з Нового року настануть великі перетворення і скорочення в Адміралтействі, змушують припускати, що подальше існування цієї школи на колишніх засадах зробиється, на жаль, неможливим і що її прийдеться або закрити, або ж перевести до м. Севастополя, де одночасно з проєктованими в Миколаєві скороченнями будуть, ймовірно, створені більш сприятливі умови для успішного існування подібної школи”.

Досить цікаву інформацію нам дає лист колишнього учня Ремісничої школи від 22.04.1967 р. Михайла Щеглова:

Уважаемый тов. Кузминский!

На Ваше письмо отвечаю. Я действительно учился в Портовой ремесленной школе примерно в 1896-1898 г.г.

Школа эта помещалась на Садовой улице (№ не помню) почти рядом с деловым двором Морского ведомства...

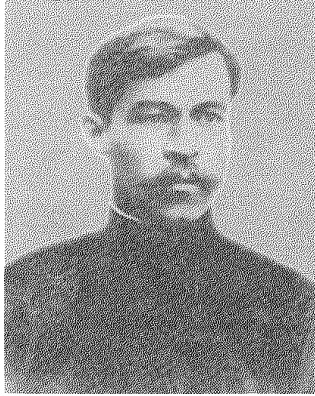
Мне этой школы закончить не удалось, после двух лет учебы я вместе с другими товарищами поступил в типографию и при исполнении 16-летнего возраста поступил в литейный цех военного завода.

Школа своего общежития не имела. Мы жили по домам, а в школе получали одноразовое питание бесплатно.

Руководство школы и мастера, которые обучали нас мастерству, подбирались из преданных людей своим хозяевам. Для устрашения учеников из младших групп прикрепляли старшеклассников, которые держали своих подопечных в полном повиновении, добиваясь этого разными методами, вплоть до избивания, при этом начальство это поощряло”.

НОВИКОВ Семен Ілліч (1890, м. Миколаїв, – 1941), організатор молодіжного руху на Миколаївщині. З родини робітника. Навчаючись у Ремісничій школі, придбав спеціальність токаря. Пішов працювати на завод “Наваль” (нині ЧСЗ), де створив робітничий молодіжний гурток, згодом – клуб робітничої молоді. Збори гуртка проходили на квартирі Новикова, влітку – в саду Товариства тверезості (нині – парк ім. Петровського). У 1917 році в Миколаєві був створений Союз робітничої молоді (у 1918 р. називався “Соціалістичний союз робітничої молоді”, у 1919 – “Комуністичний союз молоді”). Новиков був обраний першим головою молодіжного Союзу. З 1919 р. – знаходився на фронтах громадянської війни; закінчивши артилерійські курси, командував батареєю. По закінченні громадянської війни знаходився на профспілковій і господарській роботі. Одержавши середню технічну освіту, працював директором музично-художнього технікуму. Загинув на початку Великої Вітчизняної війни.

ШКАПІН Георгій Михайлович (1877, м. Миколаїв, – 1915), революціонер. З родини робітника-казаняра Адміралтейської верфі. У 1894 р. закінчив Портову ремісничу школу, одержав професію казанового розмітника і прийшов працювати в Адміралтейство. У 1897 р. став членом “Південноросійського робітничого союзу”, одним з керівників якого був випускник Ремісничої школи І. Мухін. З 1898 р. – активіст місцевої соціал-демократичної організації, керівник робітничого руху, автор листівок. З 1899 р. – член РСДРП. Із введенням у Миколаєві в 1901 р. режиму посиленої охорони потрапив під нагляд поліції і виїхав у м. Петербург. Працював на Пугіловській верфі. Був агентом “Іскри”, співробітничав з газетою “Правда”.

У 1902 р. повернувся до Миколаєва, влаштувався працювати на завод “Наваль” (нині ЧСЗ). Знову активно брав участь у революційній діяльності, за що в 1903 р. арештований як один з керівників революційного виступу робітників. Після в’язниці, перейшовши на нелегальне становище, працював у Катеринославі, Ризі, Петербурзі, на Уралі. Шість разів заарештовувався. У 1908-1911 рр. відбував заслання в Архангель-

ській губ. У 1914 р. введений у Російське бюро ЦК РСДРП, потім обраний у робочу групу Всеросійської страхової ради. Як поет і публіцист друкувався в різних більшовицьких виданнях, був членом редколегії журналу “Питання страхування”. У 1915 р., після арешту, Шкапіна карають мобілізуваням в армію. Перед відправленням на фронт він застудився і помер у Московському військовому госпіталі. За життя вірші Шкапіна публікувалися в обмеженій кількості, не вдалося зібрати його поетичну спадщину і після смерті: сімейний архів робітника-літератора був утрачений у роки ленінградської блокади. Але і те, що мають фахівці, дає підстави говорити про Георгія Михайловича Шкапіна як обдарованого представника поезії робітників перших десятиліть ХХ ст. Для його творчості характерні мотиви волі і братства, щастя людей праці, виражені в романтичних образах – символах зорі, молота, що кує, “весняних вод” (“З пісень в’язня”, “Молот пече, вибиваючи...”, “Заповіт”). У Миколаєві ім’я Шкапіна носить вулиця, на якій він народився (колишня 1-ша Безіменна). На будинку, де він жив, встановлена меморіальна дошка.

ЩЕГЛОВ Михайло Костянтинович (1883-1969), начальник Миколаївського губернського карного розшуку. Навчався в 1896-98 рр. у Портовій ремісничій школі при Адміралтействі, але, не закінчивши її, пішов працювати на завод “Наваль” (нині ЧСЗ) учнем ливаря, пізніше – ливарем. Брав участь у страйку 1905 р., був арештований, відбував покарання в Миколаївській каторжній в’язниці. Після звільнення працював монтажником у Миколаївському порту і ливарем на заводі “Руссуд” (нині з-д ім. 61 Комунара), продовжуючи брати участь у революційному русі. Неодноразово вислався до північних районів імперії.

У 1918 р. був одним з організаторів Березневого повстання проти австро-німецьких окупантів у Миколаєві (у ході повстання загинуло більше 2000 жителів міста). Після роботи на посаді начальника Миколаївського губернського карного розшуку Щеглов був обраний членом контрольної комісії КП (б)У – працював у Полтаві, Харкові. З 1924 р. – на господарській і профспілковій роботі. З 1955 р. – персональний пенсіонер.